

KÆLEDYRSEJERSKAB, KÆLEDYRSTILKNYTNING OG EMPATI I VOKSENLIVET

Radka Antalíková, Anna Katrine Brodersen & Mie Bladt Fink Nissen¹

Tidligere studier har vist, at kæledyrsejere er mere empatiske end mennesker, der ikke har et kæledyr. Andre studier har vist, at niveau af tilknytning, ejerne har til deres kæledyr, forudsiger deres niveau af empati. Denne positive sammenhæng mellem kæledyrsejerskab og empati er ikke kun fundet hos nuværende kæledyrsejere, men også hos mennesker, som havde kæledyr tidligere i livet, for eksempel i barndommen. Ovenstående fund er dog kun baseret på svar fra teenagere eller universitetsstuderende. Derfor ønskede vi at teste, om sammenhængen mellem empati og nuværende og/eller tidligere kæledyrsejerskab også fortsætter senere i livet. Vi bad 132 deltagere (M = 39,4 år) om at udfylde et online-spørgeskema, bestående af 'Lexington Attachment to Pets Scale' vedrørende tilknytning til både nuværende og tidligere kæledyr, og 'Empathy Quotient Scale', som måler affektiv og kognitiv empati. Vi fandt, at deltagere, som havde kæledyr i løbet af barndommen, var mere empatiske end såvel de, som har kæledyr nu (uanset om de også havde i barndommen eller ej), som de, der aldrig har haft kæledyr. Niveauet af tilknytning til kæledyr, hvad enten det er i barndommen eller nu, var ikke en signifikant faktor i forhold til deltagernes empatiniveau.

Nøgleord: kæledyr, emotionel udvikling, menneske-dyr-forholdet.

1. Indledning

Empati defineres som evnen til at forestille sig, opleve og forstå en anden persons emotioner (Gilet, Mella, Studer, Grün & Labouvie-Vief, 2013, p. 1). Ifølge nogle definitioner består empati af to komponenter, en kognitiv og en affektiv. Den kognitive komponent vedrører den intellektuelle evne til at forstå en andens mentale tilstand, mens den affektive komponent henviser til emotionel respons på en andens emotioner (Lawrence, Shaw, Baker, Baron-

1 Radka Antalíková er ph.d.-studerende/adjunkt ved psykologi, tilknyttet Center for Developmental and Applied Psychological Science, Aalborg Universitet. E-mail: radonka@hum.aau.dk. Anna Katrine Brodersen og Mie Bladt Fink Nissen er psykologistuderende samme sted.

Cohen & David, 2004). Evnen til empati betragtes generelt som afgørende for at blive et socialt kompetent menneske, og der er stor forskningsinteresse for faktorer, som bidrager til udviklingen og forøgelsen af empati, især hos børn og unge (fx Van Houtte & Jarvis, 1995). En af de faktorer, som i stigende omfang har tiltrukket sig interesse i de seneste årtier, er børns og unges forhold til dyr. Her antages det, at børns og unges kognitive og emotionelle kapacitet udvikles, ved at de sørger for et kæledyr,² og at de på den måde lærer at have omsorg og empati både for sig selv og andre (Serpell, 1996). Evidensen for denne populære antagelse er dog tvetydig. På den ene side har Word (2013) fundet forskel på niveau af emotionel empati mellem universitetsstuderende, der henholdsvis ejede og ikke ejede et kæledyr. I et andet studie (Daly & Morton, 2009) var hundeejere bedre til at anvende deres empatiske evner i sociale situationer end både katteejere og deltagere, som ikke havde et kæledyr. På den anden side fandt Paul (2000) ingen forskel mellem kæledyrsejere og ikke-ejere med hensyn til emotionel empati for mennesker. Denne undersøgelse handlede ikke om børn og unge, men var baseret på en repræsentativ stikprøve af indbyggere i et skotsk distrikt ($M = 49,5$ år).

I forsøget på at afklare ovenstående resultater er empati blevet undersøgt ikke kun i forhold til *kæledyrsejerskab*, dvs. blot det at have et kæledyr, men også i forhold til *kæledyrstilknytning*, dvs. styrken af det emotionelle bånd, mennesket føler til sit kæledyr. Her har Word (2013) fundet en positiv korrelation mellem graden af tilknytning til kæledyret og graden af emotionel empati hos universitetsstuderende. Daly og Morton (2006) har ligeledes påvist denne korrelation, nu i forhold til overordnet empati og hos folkeskoleelever. Endelig forudsagde graden af tilknytning til kæledyret empatiniveauet hos 10- til 14-årige i Maruyamas studie (2010). I andre undersøgelser blev sammenhængen mellem kæledyrstilknytning og empati kun fundet i bestemte populationer såsom hos børn i en specifik aldersgruppe (Melson, Peet & Sparks, 1991) eller udelukkende hos mandlige universitetsstuderende (Fullerton, 2012). Ydermere viste det sig, at nogle instrumenter til måling af empati fungerede bedre end andre i denne type undersøgelser (Fullerton, 2012).

Det er selvfølgelig vigtigt at kunne afgøre, om kæledyrsejerskab og/eller -tilknytning i barndommen virkelig er relateret til børns psykosociale udvikling og mere specifikt deres udvikling af empati. Men ville en sådan association fortsætte også senere i livet, nemlig hos voksne, som ejede og/eller var knyttet til et kæledyr, da de selv var børn? Dette findes der delvist belæg for. Mere konkret har det vist sig, at universitetsstuderende i Words (2013) studie, som ejede et kæledyr i barndommen, aktuelt var mere emotionelt empatiske end de, som ikke gjorde. Videre har studerende i Daly og Mortons (2009) undersøgelse, som havde en hund eller både en hund og en kat, da de var børn,

---

2 DeMello (2012, pp. 147–148) definerer et kæledyr som et individs følgesvend, der har et tæt forhold til mennesket, bor samme sted som mennesket (eller i en stald nær ved) og har et navn.

rapporteret større empathiske evner i sociale situationer end deltagere, som aldrig havde haft et kæledyr hjemme. Fundene tyder dermed på, at højere empati en del år *efter* ejerskabet muligvis kan forbindes med tidligere kæledyrsejerskab. Imidlertid findes der, så vidt vi ved, ingen studier, som har undersøgt tilknytning til et tidligere ejet kæledyr i forhold til den aktuelle grad af empati.

På grund af ovenstående ønskede vi i vores studie for det første at undersøge sammenhængen mellem empati og nuværende kæledyrsejerskab og -tilknytning for forhåbentlig at bidrage til en afklaring af de tvetydige resultater, som indtil nu findes på området. For det andet ønskede vi at teste, hvorvidt disse sammenhænge kunne påvises, *efter* at ejerskab af og tilknytning til kæledyr fandt sted. Endelig valgte vi et mere repræsentativt sample end de typisk anvendte folkeskolelever eller universitetsstuderende i håb om at gøre vores resultater mere generaliserbare.

2. Deltagere, materiale og metode

I alt 270 deltagere blev rekrutteret gennem bekendte og bekendte af bekendte, via e-mail og Facebook. Halvfjerds af disse valgte ikke at svare, 60 gav kun delvise svar, og 8 blev valgt fra på grund af ugyldige besvarelser. Vores endelige sample omfattede derfor 132 deltagere fra 19 til 90 år (35 mænd, 95 kvinder; $M = 39,4$ år, $SD = 14,6$).

Undersøgelsen blev introduceret som omhandlende folks forhold til både mennesker og dyr. I den første del blev deltagerne spurgt, om de var vokset op med et kæledyr, og hvis ja, hvilket kæledyr det var, hvor gammel man var, da man fik kæledyret, og hvor længe man havde haft det. Derefter rapporterede deltagerne deres tilknytning til kæledyret via en redigeret udgave af Lexington Attachment to Pets Scale (LAPS; Johnson et al., 1992). I næste del af spørgeskemaet blev deltagerne spurgt, om de havde et kæledyr på nuværende tidspunkt, og hvis ja, hvilket kæledyr det var. Igen blev deres tilknytning til kæledyret målt via LAPS. Til sidst udfyldte deltagerne vores danske oversættelse af Empathy Quotient Scale (EQ; Baron-Cohen & Wheelwright, 2004).

LAPS er et spørgeskema (selvrapportering), som måler den emotionelle tilknytning, mennesker har til dyr. Spørgeskemaet indeholder 23 udsagn, som bedømmes på en Likert-skala med fire punkter ("Meget enig", "Delvist enig", "Delvist uenig" og "Meget uenig"). Der gives også mulighed for at svare "Ved ikke/Nægter at svare". I vores studie udelod vi dog seks af LAPS' originale udsagn, da vi vurderede dem til enten ikke at være relevante (fx "Jeg mener, kæledyr skal have de samme rettigheder som familiemedlemmer") eller vanskelige at vurdere retrospektivt (fx "Jeg nyder at vise andre billeder af mit kæledyr"). Der blev udregnet en samlet score for deltagerens tilknytning til nuværende kæledyr og en anden for tilknytning til tidligere kæledyr. Højere sum indikerede stærkere tilknytning til kæledyret.

EQ, som ligeledes er et spørgeskema til selvrapportering, undersøger den kognitive og den affektive komponent af empati. EQ indeholder i alt 60 udsagn, hvoraf kun 40 udsagn måler empati (fx “Jeg kan med lethed sige, hvis en anden ønsker at deltage i en samtale”), mens de resterende 20 er distraktorer (fx “Jeg drømmer de fleste nætter”). Alle udsagn vurderes på næsten samme Likert-skala som LAPS, blot uden muligheden for at svare “Ved ikke/Nægter at svare”. Deltagernes vurderinger udregnedes til en total sum for hver deltager, hvor højere sum indikerede højere niveau af empati.

Pålideligheden af de to instrumenter i vores studie var høj, da begge opnåede en Cronbachs alfa over ,80.

3. Resultater

Vi undersøgte først effekter af mulige medierende faktorer på EQ-scoren. Det viste sig, at deltagernes køn og uddannelsesniveau havde en signifikant virkning på empatiniveauet, hvorfor disse blev inkluderet i den videre analyse. Vi fandt ingen forskelle i empati for andre variable (alder, kæledyrets type,³ hvornår i barndommen deltagerne fik kæledyr, eller hvor længe de havde et), disse variable er derfor ikke inkluderet i den videre analyse.

3.1. Kæledyrsejerskab

Multivariat ANOVA, med nuværende og forhenværende kæledyrsejerskab samt køn og uddannelsesniveau som fixed faktorer og EQ-scoren som den afhængige variabel, viste en hovedeffekt på empati af kæledyrsejerskab i barndommen $F(1, 102) = 6,501, p = 0,012, \eta_p^2 = 0,06$. Her var deltagere, som havde kæledyr i barndommen ($M = 49,17, SD = 10,45$), mere empatiske end de, som ikke havde ($M = 39,66, SD = 15,61$). Der var dog ingen effekt på empati af nuværende kæledyrsejerskab, $F(1, 102) = 0,255, p = 0,615, \eta_p^2 = 0,002$, og heller ikke interaktion mellem de to, $F(1, 102) = 1,307, p = 0,256, \eta_p^2 = 0,013$. Ved parvise sammenligninger fandt vi imidlertid, at vores deltagere i de forskellige kæledyrsejerskabsgrupper ikke var ligeligt fordelt; der var nemlig kun otte deltagere i vores sample, som havde kæledyr nu uden også at have haft det i barndommen (se fordelingen af deltagere i tabel 1).

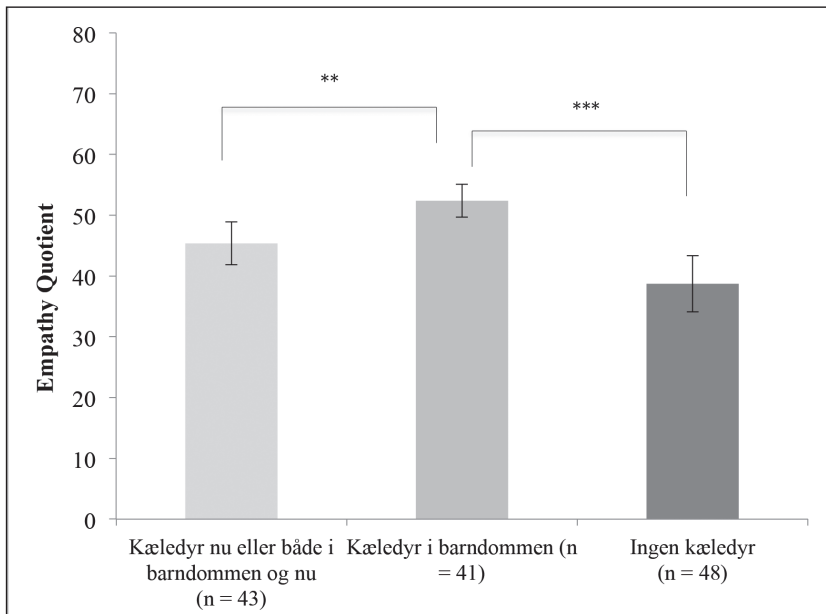
3 Her sammenlignede vi deltagere, som ejede en hund, en kat, både hund og kat og andre typer kæledyr.

Tabel 1

Fordeling af deltagerne i forhold til kæledyrsejerskab i barndommen og nu.

		Har du kæledyr nu?	
		Ja	Nej
Er du vokset op med kæledyr?	Ja	35	41
	Nej	8	48

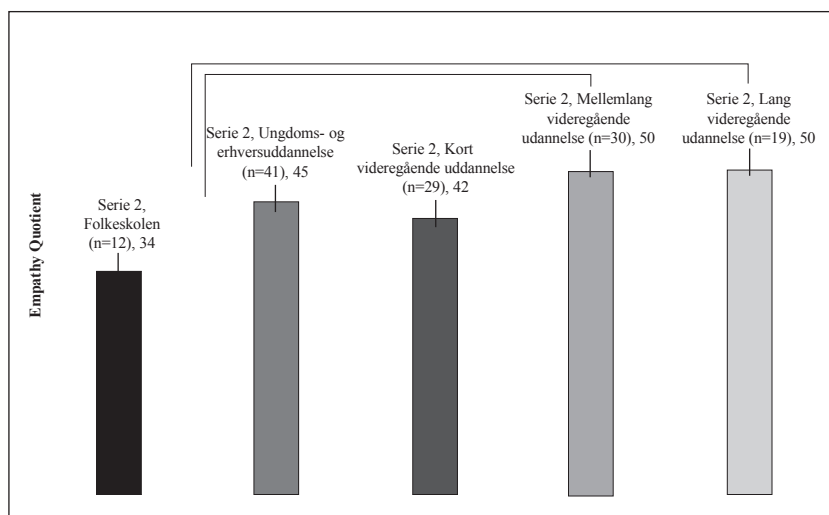
I et forsøg på at klargøre forskellen mellem på den ene side at have kæledyr i barndommen og på den anden side at have kæledyr senere i livet slog vi denne lille gruppe sammen med de deltagere, som både havde kæledyr i barndommen og nu. Multivariat ANOVA, med kæledyrsejerskab som den uafhængige variabel og empatiscoren som den afhængige variabel, viste herpå en hovedeffekt af kæledyrsejerskabsgruppen på empati, $F(2, 106) = 6,745$, $p = 0,002$, $\eta_p^2 = 0,113$. Games-Howell post hoc tests viste, at deltagere, som kun havde haft kæledyr i løbet af barndommen, var mere empatiske end både de, som havde kæledyr nu (hvad enten de også havde haft i barndommen eller ej), $p = 0,006$, og de som aldrig havde haft kæledyr, $p < 0,001$. De gennemsnitlige empatiscore for grupperne ses i figur 1.

Figur 1. Gennemsnitlig empati-score (med 95 % konfidensintervaller) som funktion af kæledyrsejerskab ($N = 132$).

** $p < 0,01$. *** $p < 0,001$.

I forhold til de andre faktorer fandt vi ingen hovedeffekt af køn på empatiscoren, $F(1, 106) = 1,606$, $p = 0,208$, $\eta_p^2 = 0,015$, men til gengæld var der en hovedeffekt af uddannelse, $F(4, 106) = 3,501$, $p = 0,01$, $\eta_p^2 = 0,117$. Games-Howell post hoc tests viste, at deltagere med både lange og mellem-lange videregående uddannelser var mere empatiske end deltagere, som kun havde afsluttet folkeskolen, $p = 0,009$ og $p = 0,003$ (se de gennemsnitlige empatiscoren som funktion af uddannelsesniveau i figur 2). Dog var ingen af interaktionerne mellem de tre faktorer (kæledyrsejerskabsgruppe, køn og uddannelse) signifikante.

3.2. Kæledyrtilknytning

For at teste, om graden af tilknytning til tidligere og nuværende kæledyr var relateret til graden af empati, gennemførte vi en Spearman's korrelationsanalyse. Denne viste ingen korrelation mellem empatiniveauet og graden af kæledyrtilknytning hverken i barndommen, $r = 0,046$, $p = 0,718$, eller i nutiden, $r = 0,244$, $p = 0,129$.

4. Diskussion

I vores eksplorative studie var der kun en delvis sammenhæng mellem empati og kæledyrsejerskab. På den ene side fandt vi, at deltagere, som havde haft kæledyr i barndommen, var mere empatiske end de, som ikke havde, men på den anden side var der ingen forskel i empati-niveau forbundet med nuværende kæledyrsejerskab. En mere dybdegående dataana-

lyse viste endvidere, at deltagere, som kun havde kæledyr i løbet af barndommen, var mere empatiske end både de, som havde kæledyr nu, de som havde både nu og i barndommen, og de, som aldrig havde haft et kæledyr. Vores resultater tyder derfor på, at det at vokse op med et kæledyr, frem for at eje et kæledyr lige nu, er den afgørende faktor med hensyn til det aktuelle empatiniveau. De eneste to studier, som tidligere har undersøgt både forhenværende og nuværende kæledyrsejerskab i forhold til empati hos de samme deltagere, blev udført af henholdsvis Word (2013) og Daly og Morton (2009). Her forholdt forfatterne sig dog ikke til, hvordan de to kæledyrsejerskaber kunne relateres til hinanden, og de fremlagde heller ikke en statistisk analyse af den mulige interaktion mellem de to. Vi kan derfor kun komme med en foreløbig fortolkning af vores fund under hensyn til vores sample. Konkret formoder vi, at grundene til, og omstændighederne hvorunder, folk ejer kæledyr, ændrer sig markant i løbet af livet. Det viser sig for eksempel, at kæledyrsejerskab benyttes til at mindske ensomhed hos ældre (Stanley, Conwell, Bowen & Van Orden, 2014). Når en undersøgelse anvender et sample med en så stor aldersspredning som vores, er det således muligt, at den formodede forbindelse mellem kæledyrsejerskab og empati forsvinder grundet stor variation i de specifikke motiver til og anvendelsesmuligheder for kæledyrsejerskabet. Denne "forsvinden" kunne også tænkes at gøre sig gældende i Pauls (2000) undersøgelse af et repræsentativt skotsk sample, hvor ingen forskel i emotionel empati mellem kæledyrsejere og ikke-ejere blev fundet. Til gengæld er det vigtigt at understrege, at vores resultater i forhold til sammenhængen mellem kæledyrsejerskab i barndommen og den aktuelle grad af empati understøtter en del af den teoretiske og empiriske litteratur (Daly & Morton, 2009; DeMello, 2012; Maruyama, 2010; Serpell, 1996; Word, 2013). Videre forskning på området er nødvendig.

Med hensyn til kæledyrstilknytning var der ingen relation mellem empatiniveauet og den rapporterede grad af tilknytning til kæledyr i barndommen eller nu. Eftersom sammenhængen mellem empati og tilknytning til nuværende kæledyr er blevet påvist adskillige gange (Daly & Morton, 2006; Maruyama, 2010; Word, 2013), er vores resultater ikke i overensstemmelse med den tidligere forskning. Imidlertid viser det sig, at denne sammenhæng nogle gange kun findes delvist; i bestemte populationer eller med bestemte instrumenter (se Fullerton, 2012; Melson, Peet & Sparks, 1991). Vi kan derfor spekulere over, om vi ville have fundet sammenhæng mellem empati og tilknytning til nuværende kæledyr i et andet sample og/eller med andre måleinstrumenter.

Om tilknytning til barndommens kæledyr kan forbindes med empati i voksenlivet, fandtes der ikke tidligere undersøgelser af. Der er derfor behov for fremtidige studier af dette, helst med brug af forskellige metodologiske design.

5. Begrænsninger

Skønt vores sample dækkede voksenlivet med en bred aldersfordeling, var det belejligt udvalgt, hvilket kan have haft indflydelse på vores resultater. De anvendte målinger kan også være problematiske. For eksempel fandt vi seks udsagn fra den originale LAPS irrelevante og undlod derfor disse. Selvom vi fandt god konsistens af skalaen med de resterende udsagn, kan det have sænket pålideligheden af instrumentet (jf. den spanske version af LAPS i Ramírez, Quezada Berumen & Hernández, 2014), og det vanskeliggør sammenligninger med andre studier. Endvidere har vi anvendt LAPS retrospektivt, hvilket er diskutabelt. Endelig blev Empathy Quotient Scale udviklet til primært kliniske populationer (Lawrence et al., 2004), og det er endvidere foreslået, at denne skalas forkortede version med kun 28 udsagn fungerer bedre (Muncer & Ling, 2006). På den anden side var konsistensen af EQ i vores studie acceptabel, og de gennemsnitlige scorer på tværs af forskellige deltagergrupper sammenlignelige med andre studier (Lawrence et al., 2004; Muncer & Ling, 2006). Afslutningsvis vil vi fremhæve, at resultaterne af et tværsnitsstudie som dette ikke kan fortolkes kausalt. Resultaterne er forenelige med, at kæledyrsejerskab i barndommen øger empati i voksenlivet. Men sammenhængen kan også være, at børn, der i forvejen var mere empatiske, snarere fik kæledyr.

6. Konklusion

Vores studie viste, at kæledyrsejerskab i barndommen er forbundet med forhøjet empati hos ejerne mange år senere. Imidlertid understøttede vores studie ikke antagelsen om, at empati relaterer sig til nuværende kæledyrsejerskab, og ej heller antagelsen om, at dette er afhængigt af graden af tilknytning til kæledyret, hverken i barndommen eller nu. Yderligere forskning bør afklare, om vores resultater skyldes det anvendte sample eller de valgte instrumenter, og eksperimentelle tilgange er nødvendige for at undersøge kausaliteten af disse sammenhænge.

REFERENCER

- Baron-Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34(2), 163–175.
- Daly, B., & Morton, L. (2006). An investigation of human-animal interactions and empathy as related to pet preference, ownership, attachment, and attitudes in children. *Anthrozoös*, 19(2), 113–127.
- Daly, B., & Morton, L. (2009). Empathic differences in adults as a function of childhood and adult pet ownership and pet type. *Anthrozoös*, 22(4), 371–382.

- DeMello, M. (2012). *Animals and society: An introduction to human-animal studies*. New York, NY: Columbia University Press.
- Fullerton, J. (2012). *Companion-animal bonding and empathy development: An investigation of the lasting influence of past dogs on empathy in a college population*. St. Mary's City, MD: St. Mary's College of Maryland.
- Gilet, A. L., Mella, N., Studer, J., Grün, D., & Labouvie-Vief, G. (2013). Assessing dispositional empathy in adults: A French validation of the Interpersonal Reactivity Index (IRI). *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 45(1), 42–48.
- Johnson, T. P., Garrity, T. F., & Stallones, L. (1992). Psychometric evaluation of the Lexington Attachment to Pets Scale (LAPS). *Anthrozoös*, 5(3), 160–176.
- Lawrence, E. J., Shaw, P., Baker, D., Baron-Cohen, S., & David, S. (2004). Measuring empathy: Reliability and validity of the Empathy Quotient. *Psychological Medicine*, 34(5), 911–919.
- Maruyama, M. (2010). *The effects of animals on children's development of perspective-taking abilities* (Doctoral dissertation). Portland, OR: Portland State University.
- Melson, G., Peet, S., & Sparks, C. (1991). Children's attachment to their pets: Links to socio-emotional development. *Children's Environments Quarterly*, 8(2), 55–65.
- Muncer, S. J., & Ling, J. (2006). Psychometric analysis of the empathy quotient (EQ) scale. *Personality and Individual Differences*, 40(6), 1111–1119.
- Paul, E. (2000). Empathy with animals and with humans: Are they linked? *Anthrozoös*, 13(4), 194–202.
- Ramírez, M. T. G., Quezada Berumen, L. D. C., & Hernández, R. L. (2014). Psychometric properties of the Lexington Attachment to Pets Scale: Mexican version (LAPS-M). *Anthrozoös*, 27(3), 351–359.
- Serpell, J. (1996). *In the company of animals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stanley, I. H., Conwell, Y., Bowen, C., & Van Orden, K. A. (2014). Pet ownership may attenuate loneliness among older adult primary care patients who live alone. *Aging & Mental Health*, 18(3), 394–399.
- Van Houtte, B. A., & Jarvis, P. A. (1995). The role of pets in preadolescent psychosocial development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 16(3), 463–479.
- Word, J. (2013). *Pet perks: An examination and analysis of the relationship between companion animals and the development of empathy* (Honors thesis). San Marcos, TX: Texas State University.